

# KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

## SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-tér, a budaiparttól kimenet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délelőtt. Ára évenként 3 ft. 6. Hirdetési ár: 6 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. 4. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

A „nyitlér” cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez csatolandók.

## KIADÓ-HIVATAL:

Középütele, STEIN J. könyvkereskedése.

## Előfizetési felhívás

## K. KÖZLÖNY

1866-ik évi folyamára.

### Előfizetési ára:

|             |                   |
|-------------|-------------------|
| Egész évre  | 12 forint o. ért. |
| Fél évre    | 6 „ „             |
| Évnyegyedre | 3 „ „             |

Tisztelt előfizetőink az előfizetési pénzeket kiadónk **STEIN JÁNOS**hoz (bel-küzeputeza Stein könyvkereskedése) méltóztatásuk beküldeni, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

A „K. Közlöny” szerkesztősége.

## A városokról.

### II.

Kolozsvár, jan. 2.

(D.) Midőn a városoknak a tömörebb értelmiség befolyása által fontosságát a törvényhozás körül már előbbi cikkekben jelezte; itt azon befolyásról kellene beszélnünk, melyet a városok gyakorolnak az ország anyagi és műveltségi viszonyaira.

Már azonban túljárunk a XIX-ik század közepén, s a városok döntő fontossága mellett hosszasan beszélve, csak Európában már rég meghonosult igazságokat kellene ismételni, holott nemzeti civilizációnk is már sokkal túlhaladta a primitív államok azon műveltségi mérfokát, mely a tömeggel s a hierarchiával kiegészítve látja annyira az államéletet, hogy fölébe csak egy mindenható földi ur szükségeltetik már.

Nem lehet országos, nem nemzeti létel erős úgynevezett polgári osztály nélkül.

Erdélyben valódi országzás soha sem levén, valódi nagyvárosok itt nem is fejlődhetek ki. A megyehatósági élet természetesen szükségeltetik alkalmas központokat, városaink mondhatni, a megyék földirai fekvéséhez képest alakultak meg, s a keblü szűkegetek előállításában lették gyarapodásukat.

Inkább néhány száz város volt, a mely ültetést részint a szomszéd Oláhfejedelemségekbe, részint Erdély nagyobb területeire kiterjesztette. Így láttuk Brassót, Szeben Galaczig elterjeszkedni flanel, posztó, cipő, gyertya stb. üzletével; így láttuk Segesvárt szöveteivel, kalapjaival, Régent a monopolium korszaka előtt pálinkafőző üsteivel megjelenni az erdélyi piacokon; három városunk örvendhetett nem a műipar, hanem a politikai s társadalmi központosság előnye által nagyobb virágzásnak, Kolozsvár, Szeben és Marosvásárhely. A két első vezér szerepet vitt a fővárosok között, de az egymás elleni antagonizmus miatt soha sem nőhetett ki magát egyik sem csak oly fővárossá is, a mely csak ekkora autonóm területet, a mekkora Erdély volt, külön országai állása alatt megilletgethet volna.

Kolozsvár, mint a kormányzás s utóbbi időkben az országgyűlés székhelye, s észke a magyar nagyobb birtokosoknak mindezenre szép emelkedésnek indult, s ha a mi megilleti egy ország fővárosát, s aristocratiája fészket a katonai főtestületek s kincstár is ide központosított volna, kérdésen kívül e város anyagi lendülete nagyobb gyarapodást vett volna, míg Szeben Brassóval, mint szél városok, arra voltak hivatva, hogy a szomszéd tartományokkal kereskedelemre czél szerű közlekedési vonalak által országosan segítsenek.

Talán a szász elem nagy elzárkózottsága, s a fővárosi rang miatti folytonos küzdelem okozta azt, hogy soha a törvényhozás azon magasabb szempontja nem emelkedett, hogy megítélve a városok természetes hivatását, azokat czél szerű intézkedésekkel e hivatás teljesítésére utalja.

Kolozsvárnak kellett volna kebelében összpontosítani az országos házvitel közegeit azon magasabb társadalmi élet mellé, a mely régibb idő óta Erdélyben leginkább itt érvényesíthette önmagát központjára esvén e város az erdélyi nagy birtokoknak Szeben és Brassó pedig hivatva lettek volna, hogy nyers termelésünk illető ágait feldolgozva kelet felé közvetítsék, s az ország pénzforrását ne csak azon pár millió összeggel neveljék, melyet most kelettel forgatnak, hanem valódi kereskedelmet üzenek műiparaik-

kal ki felé, s így, mint határszéli városok valódi hivatásukat betöltötték légyen.

A kolozsvár-brassói vasutvonal Szebenbe irányuló szárny-vonalával, s Galaczig terjedő összeköttetésével talán e városok természetes hivatásuk eredményeihez fognak jutni, s egyszersmind Háromszék szélső városainak jelesen Kézdi-Vásárhelynek s Szt. Györgynek erőlyes és életrevaló népe osztotni fog azon előnyben, melyet a határszéli fekvés nyújt a száz városoknak is.

De mi lesz az egykori ország önállása által virágzott városokból most, midőn ez önállás megszűnt, s az országos házvitel azon közegei, melyek különböző városaink kebelében jelentékeny pénzösszegeket forgattak, talán lényeges átalakulásokon fognak átmenni?

Sokan azt hitték, hogy az unio által igen sokat kell veszteni legkitűnőbb városaink anyagi helyzetének; sokan már előre pusztának látták Kolozsvár emeletes épületeit, s lesorvadandónak jósolák Marosvásárhelyt, mely a régi királyi tábla elenyészésével, s a mostani burocraticus főtörvényszék általi helyettesítéssel annyira érzi azon régi népes és szép irnoki kar hiányát, mely Vásárhelyre összevonta a jobb nemesség társaságait, s a város iparának, pénzforgalmának, s műveltségi s időöltési intézményeinek is egykor oly szép lendületet adott.

Mi nem osztjuk azon aggodalmakat, sőt midőn nemcsak Magyarország előhaladásától, de ő Felsége trónbeszédében elmondott elméletének sikerítéséből is reméljük, hogy királyságunk államgazdasági és kulturai viszonyai jobb lendületet veendek, reméljük, hogy főbb városaink az előhaladás azon fokát elérhetik, mely egy-egy provinciai város megillet, s egy nagy királyság nagy erejéből nagyobb erő jut ki városainknak is, mint a mit egy külön autonóm ország teljes teltségéből meríthettek.

Igaz, hogy a vasutak, minthogy általuk kereskedelmünk keletről fog inkább eredményezni, a főbb jövedelmet Brassónak és Szebennek fognák meghozni annál inkább, mert ma ezek a műipar terén legproductivabb városok, s a szükséges tökével is jórészt bir iparos népük arra, hogy a legelső alkalmat ügyesen megragadják; e mellett azonban éppen egy virágzóhatik Kolozsvár, mely a mezőgazdasági productumoknak s marhatejesítésnek lesz központja, s közvetítésével a földbirtokost gazdagítandja, s egyszersmind az látja el külföldről azon árucikkkel, melyek a jobb háztartásra szükségesek. Ezen kívül Kolozsvár ezen területnek leginkább központjára esvén, kérdésen kívül az állam újabb közigazgatási, igazságszolgáltatási s pénzügyi berendezésénél a főbb testületeket hiranodja kebelében, fő és fiók pénzintézetek, fótanodák, s a Királyhágón innen élő jobb birtokos nemesség itteni központossága, meghozandják a városnak azon emelkedést, a mely további virágzását biztosítani képes lehet.

Marosvásárhely sokat veszített a királyi tábla azon átalakításával, melyet a Schmerling-rendszer alatt szenvedett. E szép fekvésű székely városban hajdan szép és kitűnő társasélet folyt. A királyi tábla fia s nagyszámú fiatalasága életet s frissességet öntött az ottani társaséletre, s jelentékeny pénzforgalmat is vitt be a polgárság közé, a mi fejleszté ottan a műipar és vállalkozási szellemet. Az utóbbi tizenhét év súlyát éppen azért, mert ezen fő életforrás onnan elvettett, egyik városunk sem érezte annyira mint Vásárhely. Fehérvárnak éppen úgy meg volt ez utóbbi évtizedekben is addigi jövedelemforrása, a mennyiben ő metropolisa maradt a katolikus főpapságnak, s várában a katonai erő létszáma nem apadt. Szamosújvár marhakereskedését, Erzsébethváros provinciai kiskereskedését éppen úgy folytatá, egyetlen forrás sem volt elvéve addigi jövedelmzési eszközeiből, csak is a haza általános közszegénysége hatott vissza rájuk is; ezen városok a szerint voltak beépülve s impopulálva, műiparok, kereskedelmök a szerint fejlődve, a mennyit rayonjuk követelt s megbirt, de Vásárhely a kebelében levő erkölcsi testületek anyagi, szellemi és kényelmi szükségéhez alkalmazta magát, a szerint épült és fejtett, s midőn ezen életforrások egyik

legjelentékenyebb része, nagy részben megcsontkított, s ezt még a közélet hiánya is fokozta, mely a régi közgyűlések s a vidéki nemesség beemlakása által jótékonyan hatott M.-Vásárhely pénzforgalmára, — nem lehet csodálnunk, hogy mi, a kik ismertük e székely várost s benne éltünk szebb korában, azóta külszínén nemhogy haladást látnánk, ellenkezőleg éppen hanyatlott az. Régi társaséletének vidám zaja elenyészvén, azzal a házbirtokosok szépitési ösztöne is hanyatlott, a piacokat díszítő s az adás vevés élénkséget jellemző bolt-kirakatok illetésében évtizedek óta nem haladtak előre; a város közhelyeinek csinosítására is — habár sétaterére s világítására a közpénztár hatni képes volt, de a város autonómiájának a burocraticus rendszer alatt is nemesen szabadelvű megvédése fölemészté a város anyagi jövedelmeit, az egykori csaknem állandó szini előadások ma már ritka tünemények ottan, a virágzó régi kaszinói élet szaggatkozva tartá fenn magát az utóbbi évtizedek meddő rendszerei között. Egy szóval a város háztartása fényét nélkülözte, hogy az alkotmányos szabadság elvének habár romjait is még fenntarthassa. És ez áldozatot meghozták többi magyar városaink is, s kérdésen kívül a kormányzás mostohasága miatt, mely a városi autonómiának a megyeibe való beolvastására törekedett, hogy Erdély nagy törvényhatóságait s városait a szász kis törvényhatóságok s városok kaptájára aránytalan igazságszolgáltatással erőltesse, magyar városaink a jog fenntartás miatt, benső fejlődésükben lettek akadályozva.

Még nem tudjuk, hogy a magyar közös királyság közigazgatási s igazságszolgáltatási újabb berendezése s illetőleg egy rendszerebb codificatio folytani átalakítások minő közegeket s testületeket fognak megállítani? hogy az ország képviselete szemelőtt fogja tartani az emporialis helyek tovább fejlődése érdekeit, s el nem vonja azon forrásokat, melyekből egyes városok virágzásuk táplálékát merítették, s azok közt az ő s újabb magyar királyság egyik legfontosabb tényezőjének s határszéli védbástyának székely nemzetünknek egyik legkitűnőbb városa hivatását félreismerni nem fogja.

M.-Vásárhelynek gremialis kereskedelmé, s műipari jövője mellett kiválólag kulturai hivatása van, s feladata az, hogy azon hatást, melyet e város, mint a székely műveltség közvetítője, a székelyföldre úgy társadalmilag, mint tanügyileg ekkor is gyakorolt, jövőre az újabb kor igényeire képest még több oldalulag oldhassa meg.

A székely műveltebb osztály a népszaporodásnak a földbirtokokhoz viszonyitva túlnépes aránya miatt, területe határain kívül nem keresheti társaséletét központjait; s érintkező fekvésénél fogva Maros-Vásárhely van hivatva arra, hogy a székelyföld műveltebb osztálya e város kebelében vegye újra fel a társasélet azon vezérfonalát, mely az 1849-i felbomlás után megszakadt; itt kell a székely fiatalaságnak képződnie egy tudományokban, mint a külműveltségben, s ha Vásárhely e hivatását a törvényhozás nem veszi tekintetbe, azzal a székely nemzetet fogja viszájejteni szépen fejlett nemzeti műveltségéből.

A szász föld polgáraiak kulturáját fejleszteti fogja részint a határszéli városokra váró nagy kereskedelmi forgalom, részint azon nagy dotatio, melyet a magyar királyok által adományozott nemzeti javaknak a szász föld autonóm költségűitől való elvonulásával, s a tanintézetek javára szentelt adományozásával utóbbi időkben a szász atyafiak tettek, s a mit reméljük meg is tarthatnak, ha a viszonyosság elvéhez képest kívánandják helyhatósági végleges berendezéseket.

A vármegyék értelmiségének hű műveltségi központja lesz Kolozsvár, mely a mellett, hogy örökre hivatva van az erdélyi vagyonosabb osztály központja lenni, mintán az osztály sorsához képest az anyakirályság olygarchiájával Pesten nem versenyezhetvén, valószínűleg dicsősége és fénye ő s fészkevel fel nem hagyand, ezen kívül e város minden bizonynyal a vasut hálózatra be fog esni, s részint a transito kereskedelemnek, részint a nagy birtok productioi elarusításának ráeső nyereségei, s ezzel kapcsolatos

pénzintézete által folytathatja virágzását a közigazgatás s igazságszolgáltatás tekintetében is e városnak részint központi fekvése, részint helyiségeinek képessége által biztos jövője van.

De a székelyföld távoleső s kis birtokos népességére mindezek csak közvetőleges hatással lehetnek, a székelyföld érdeke az, hogy eddig leginkább kitűnt, s így az ő kulturai hivatásának megfelelő keblü városa Maros-Vásárhely ne csak régi életforrásait kapja vissza, de oly intézmények által is gazdagodjék, melyek az agriculturai és realismeretek terjesztésére, népszerűsítésére hatnak, s melyek által egyedül megoldhatók, úgy a királyság, mint a birodalom azon államgazdasági feladatai, melyeknek megoldására már ő Felsége trónbeszédje is felhívta az ország képviseletét, s mely nélkül a népek vagyónából a birodalom kimerített életforrásait visszaszívárogtatni lehetetlenség.

Valamint azon városokra nézve, melyek nagyobb területek érdek központjait foglalják magokban, tekintettel kell lenni a hagyományos hivatásra, s régi helyzetők nemcsak a hanyatlástól megóvni, de újabb forrásokkal is felrészíteni, és gazdagítani szükséges, úgy azon kisebb központokat is, melyeket inkább a megyei élet fejtett ki, szemelőtt tévesztetni nem lehet, s Erdély egykori újabb felosztásánál a mennyire a geografiai tekintetek engedék figyelemmel kell lenni a már kiemelkedésnek indult régi központokra.

Mert minden ily fejlődésnek indult praetorialis központ is megannyi fátyla lánnya a közös műveltség azon világításának, melynek fényénél a nemzet úgy egymást, mint a körülete eső tárgyakat fölismérheti, s az ismeret alapján józanon hasznosítja.

Ennyit akartunk általánosan elmondani városaink hivatása s jövő igényeinek jelleme körül. Ezen alapkérdés részleteire is ki kell terjeszkednünk.

## Néhány szó bukovinai szegény magyarjaink érdekében.\*)

Gyula-Fehérvárt, télből.

Megint segélyért csó hang nyilalék át a magyar baba élet erein. Az inséges horvátnak, a magyar-alföldi aszályosoknak, az árva szálnak és a mindig nyomasztó viszonyok közt szinylő székelynek testvéri segélyre hívó szövegeit még viszhangzanak füleinkben, midőn a hon határain túlról egy más hasonló szöveget érzünk szívünk mélyébe hatolni.

Az „Idők Tanja” 244. számában egy ropant nyomot rajzoló levél jelent meg, melyet Bukovina szegény magyar lakosai intéztek az esztorgomi berezeg-prímás ő emincja által a magyar hazához, s mint gondolom, a többi pispokégek által a két testvérhon minden, főképpen kath. fiához és leányához.

Ezen mintegy 10,000 szegény bukovinai magyar érdekében emelem föl szavaimat a magyar olvasó közönség előtt, eszmélvén azon körülményre, hogy ők nekünk valódi rokonaink, tekintve az égető okokat, melyek gyámolításunkat sürgetik s a lehetőleg kijelölve a módokat, a melyek szerint felteink, kik a létel legszükségesebb fültelteleiért kiáltanak, segitendő lenne.

I. Bukovinában hat helységben, egymint: Istensegitsében, Fogadj-Istenben, Hadikfalván, Andrásfalván, József-falván és Falkóban közel 10 ezer főny magyar rokonunk küzd az élet szűkegeivel. Hogy ezek tisztá, vértünkől szakadt magyarok: azt tanusítja helyiségeiknek magyar elnevezése, tanusítja az általok tisztán beszélt magyar nyelv, tanusítja magyar szokásaik, és tanusítja vallásuk, melyet 600 reformatus leszámitásával, mint a római egyház bivei állhatatosan vallanak, dacára azon szibbasztó erkölcsi nyomásnak, melyet rájuk 11 másféle vallásfelekezet gyakorol; s dacára azon legjobb esetben is csak másodrangnak tekinthető figyelem és gondnak, melyben ők vallási a távol fekvő lemergi érsekség részéről más nyelvi és faji különbözések miatt is részesülhetnek. Az is inkább esatlegeknek lehet tulajdonítandó, hogy amaz idegen egyház-megyék hatósága alatt találkozik egy-egy jámbor domokosrendi szerzetes, ki magyarjainkért nyelvüket megtanulja, s így a vallási öntudat és érzület ápolására legalább figyelmzettő

\*) Kértnék a testvérházak nagyobb terjedelmű lapjai e cikkeknek legalább kivonatlagos szives átvételére. I. F. S.

jéként állapodik meg közöttük. Közvetlenül itt megjegyzem, hogy kíváncsi vagyok, sőt szükséges eljárásnak tűnik föl, ha a magyarországi főpapság a bukovinai ordinariattal olyat szerződést érve nyeltesen, hogy eme magyar helységek, magyarhoni papok, vagy (ha ama missio a dominicanusok tulajdona) a magyarhoni domokosi szerzetbázak által láttatnának el.

A vér-rokonság tehát bizonyos; csak az ismeretlen előttem, hogy ama magyar telepek honnan és mikor származtak át Bukovinába? Ha tekintetbe vesszük, hogy a magyarjaink által lakott helységeknek mind magyar nevezetűk van, s hogy e falvak egymással érintkezve compact terrenumot képeznek, és hogy mindnyájan földműveléssel foglalkoznak: azt kell feltételeznünk, hogy magyarjaink ottan formális és rendszeres ültetvényezés maradványai. Ezt érteti e legkiválóbb telepek, „Istenegysége”-nek elnevezése, mely mindennapi életünkben rendszeres vállalatunk keresztény szép mottója szokott lenni. Hasonló commentar a „Fogadj Isten” elnevezés; mely egyszersmind azt is sejteti, hogy az elnevezés magyarhoni magyartól származott, miután Erdélyben legalább a Székelyföldön a népnél ezen közsöntési alak sehol sem hallható. Ennélfogva a mondottakból az volna valószínű, hogy bukovinai feleink magyarhoni származású rendszeres telepítvény.

Ezen észrevételekkel szemben némi székely eredetre, elvegyülésre vagy áthasonulásra engednek némely körülmények eszmélnünk. Tekintve a székely fajnak egész történeti múltját, mely minden időkben a kivándorlás oázisát és kisebb nagyobb mérvű tönéit mutatja: valószínűnek fog előtűnni látszani, hogy valamint azon moldovai telepek, melyekről az akadémia megbízásából P. G. Elek ezeltől jő két tizeddel tüzetes munkát itt leg többnyire kivándorolt székelyek által vannak beépítve, annyira, hogy mintegy 9 községnek egész magyar jellegét is kölcsönöztek: ugy könnyen megtörténhetett, hogy a Moldvával közvetlenségben fekvő Bukovinába is székelyek szivárogtak át, vagy magyarok és székelyek együtt, míg ott ama 6 helységben consolidálódtak. Ezen nézetet gyámoltják bukovinai feleink nyelvének a székelyhez huzó sajátosságai, mint például az és köztö használat az is helyett; továbbá azon szokásuk, melyet a székelyekről századok óta egyaránt és jellemfestőleg ismételt kronika-író és tourista, hogy t. i. idegent magok közt nehezen tűrnek, és idegen vérről szintén nem elegyülnek, azaz házasságra csak egymásközt lépnek a faj-rokonok; végre azon körülmény is, hogy ezen magyarok kevés kivétellel mindnyájan katolikusok, mintha csak a tiszta kath. Csik, Gyergyó- és Kézdivásárhelyi székelyek, melyek részben szivárogtak volna tovább az azok a mostoha idegen földre bánt testvérek.

Legyenek tehát a bukovinaiak magyar vagy székely eredetűek: az ránk nézve nem igen lényeges, csak a történelemre nézve fontosabb kérdés; nekünk elég azt tudnunk, hogy a bukovinaiak a mi nyelvünkön kiáltanak felénk, s a szótát mi érezzük, hogy valódi rokon és testvéri; mely faj-rokonsági szempont a legnagyobb mértékben ok és ösztön arra, hogy a tényleges környéklet burjait kobelünkben rezgésbe hozza. (Folytatjuk.)

## Kül- és belföldi levelezés.

Felső-Oroszfalu, dec. 26.

Felső-Oroszfaluban a hoszadalmas, a tektoriás commassatio processusa még 1859-ben vette kezdetét, és csak most 6. olvasd hat év múlva szakadt vége, s most is csak a sorsnak és embereknek különös kedvezéséből.

Az authenticalo bizottmány e hó 20-dikán végzte be munkálátát, tagjai voltak a dézsi törvény-szék elnöke. Másik tagja a megye jeles és igen ügyes mérnöke t. Balogh György ur és szolgabíró Floth Adolf ur, s egy ifjú irnok.

Felső-Oroszfalu határa oly csunya, hegyes és egyenetlen s mindamellett tagosított mérnök Kram József ur a kiosztást teljes megelégedésre eszközölte, igen szép munkát csinált, követeléseiben is szerény, s bárkinek is jó lélekkel merem ajánlani!

A tagosítás rendén lehetetlen nem emelnem nagyobb birtokos báró Bánfi Dezsőt, ki fiatal kora dacára annyi bignadságot, belátást és oly sok tárgyismeretet tanusított, a mi a szemlélet meglegye az ifjú báró azon kevesek egyike, kik a haza harázdait nem olesón, nem drágán, de semmi áron el nem idegenítik. A nemes báró által a curialisták állapota igen gyakorlatilag meg van oldva: a lakóházat s a teleknek vagy felét, vagy azt egészen nekik hagyta, s a határban levő külön földet kölcsönös megegyezés útján, magarészére elvette s a curialisták a szolgálat alól örökre feloldozta, szabaddá tette; tehát egy újabb nevezetes példája a magyar gyakorlati észnek, tapintatnak s mindenesetre hazaszeretletnek: nem lett földönfutó proletarius s nem kell országos kárpótás. Ezen ürügy alatt tehát nem volt szükség bizonyos gyűlésben annyi communistica eszmét széthitetni, s az acheront felkavarni akarni.

Az ifjú báró az igaz, hogy boldogsága teljes mértékét élvezzi, de mégis hiszszük, hogy tán nem

tűzte élte feladatánál a csupán campestris életet, mert az öregeket egykor fel kell váltani!...

En is vásároltam itt a felszabadultaktól földet, a mi most a mérés alkalmával negyven holdnyi taggá ütött ki, és örömem nagy voltában az imádatlalt határos pietással borulok le az utolsó pozsoni országgyűlés óriás nagysága szellemei előtt, kik annyi milliókat hazát adtak, felszabadítván a földet, a mi nélkül annyi honoratior térszem nem lehetett volna hazafi, s pedig mily boldog érzés a hazában nem csak a levegőt birni, hanem egy kis földet is. S uram Isten az alproféták éppen a 48-iki boldogító intézmények ellen folytatják a vérlázító nemtelen harcot, de előjövend a történelem s majd igazat szolgált az azon dicőseknak, kik a hazát meg erősítették.

Tehát mi oroszfalusiak megkaptuk karácsoni ajándokunkat a tagosításhoz!

Székely István.

Cserhalomfal, dec. 27.

Vidékünk a múlt hét elején villámokt barongolta be a megdöbbentő hír, hogy a cholera több helyen kiütött.

Azonban habár Brétén orvosi, Sz. Andrásan az értelmiség állítása szerint történt is egy-egy cholerais színezetű haláleset; de a többiek himlő és vérhas következményei valának. És a helyes himlő valóban nagy mértékben üzi fufangos játékát. A tavasszal, Sz. Ozegeben szerepelt, s onnan a nyáron ácsapott Kerlésre is, s fel nem ismeretve letarolá az ágostai lelkes életét. Az ősz elején Sófálván ütött tanyát. Most pedig Árokalfán, Sz. Ujfaluban, Vermesen s Lekenczén uralkodik. Azonban Árokalfára s általán Dobokamegye kerlészi járásában báró főispán urunk kiküldte Veszprémi egyik megyei orvosát, ki minden erélyivel munkál beteg-gondozásán, s a himlő újbóli beoltásán fiatalok és öregekbe. Ma délután azonban a szülők ellentállottak az iskolába felgyűjtött iskolások beoltásának. A borgói járásban pedig maga a főorvos ur tartott szemléti közegességi szempontból. De valóban szükséges lenne, hogy az egyik orvosai állomás Szamos-Ujvárról tétesse át S. Magyarosra, a kiküldött egyes bíróság mellé. Mert nagy baj az, hogy előforduló büntényítói eljárásoknál a járás-bíróság, vagy a beszercezi tanácsnál kérelmezés útján, vagy Szamos-Ujvárról várja be az orvost, és kivált hullák boncolásánál, mi az idén is három esetben fordult elő. A mint fizeti a kerlésre, borgói járás a törvénykezési helyiséget, több joggal, akarom mondani, fizethetné az orvosi lakbért. Ekkor aztán tán a se történhetne, hogy a himlőoltások vivegalatlan maradjanak. 1848 előtt minden évben tartott himlőoltást a járás-bíróság, melynek pro-visorisch kormányok által csak 2-od évenkéntre szállították le a magásra fokozott díjak, reise particularék mellett. Oh azok a reise particularék csinalása sok hivatalnok kezében mesterileg kivált rosszak, s káros hatással rettenetessé nőtte ki magát annyi tekintetben. De tán lejárják már ezek is pályájokat számtalan testvéreikkel, melyek az emberiség vad kinővéseiként a burocracia chaosából termettek, s visza foghatunk térni a jövő év folyamán azon rendszerhez, mely nemzeti életünk-ből fejlődve ki századok hosszú során, boldogabb napokat hozand hazánk, társadalomunk minden rétegeibe. Legalább a pesti országgyűlés megnyitása körüli események jogos reményre gyulasztják kebelünket, „hogy jönni fog, mert jönni kell, a jobb kor, mely után buzgó imádság epedez milliók ajakán”; az imádkozó munkások élén állván maga a legelső magyar ember a király, alkotmányos érzelmi apostoli királyunk!

Midőn e levelet bevégzendő valék, veszem a tudósítást, hogy a k. budaki nyugalmazott ref. agg lelkészt a múlt hét egyik éjjelén megrohanta három rabló, s csak is egyiknek egy újat leharapva s zajt ütve menekülhetett. Az elszaladt czinkosok a megtámadottnak egy felső téli rubáját vitték magukkal, de miután a vélt tárczát nem lelték meg 100 forintnyi tartalmával benne, egy kertbe belöktek. Ezen jámbor öregek a tavasszal a paplakot gyújtották volt fejére, s alig tudták álmából felriasztva az ablakon megmenteni, ugy, a hogy felszökött a paplan alól. Ez év folyamán alatti annyi kihágás, bűn, lopások és gyújtás történt K. Budakon, hogy az illető hatóságok figyelmét nem lehet több erély és szigorra fel nem hívunk. Ha a politikai hivatalok erélyét, a büntényítói eljárás szigorja támogatja, a vagyon- és személybátorság nem lesz továbbra is veszélynek kitéve itt.

Megemlítjük még azt is, hogy Apa-Nagysaluban, a hol ifj. gróf Bethlen Sándor Belső-Szolnok-megye egyik követe és Katona Elek ur ő méltóságai a ref. egyház főpatronusai, 17 család tért át a rom. cath. vallásra. Beszélük, hogy a szomszéd Fellakon is valami rugó készígetné a kedélyeket hason avertalasra.

A gabona ára ismét felszökött. A malé osztrák mérője tegnap Beszterczén 2 frt 60 kron kelt. A bukovinaiak jöttek tömegesen bevásárlásukra. Nagy ott a szárazság okozta szükség. Vajha bukovinai magyar testvéreink insége fedezésére járulhatnának valami segéllyel!

r. l.

Sz. Matén, dec. hó.

Sz. Matén egy keresztény ifjú és egy 16-17 éves zsidó leány között kifejlődött szerelem körüli

eljárás eszembe juttatá s ujabban is igazolja e régi latin közmondást: „Credo sed cui vide” Ugyanis egy három éven át naponta erősbűd — mindkét fél — különösen a zsidó leány szülői előtt az utóbbi hetekben figyelmeztetés útján tiszta tudomásra jutott, hogy rendre több a korcsomán ivó egyének a zsidó leányt a k. szülők tudta és megbizása nélkül poharozás közben megkérték a fiu részére, minék következtében a leányt szülői test kékítésig verték s elhatározták, hogy a szombat elmúltával vigyék el a helységből. A leány hallva a sok borzasztó fenyegetődzést, s kisebb fértstvére által is figyelmeztetve levén, annyira megijedt, hogy atyja házához a ker. ifjú szülőihez ment el fényes nappal; a leányt őrszemmel tartó szülők szeretője házához megalálva — a szombat nap törvénye megszegése mellett is — keményen verni ököllal, lábbal a legkényesebb helyen is bántalmazni kezdték, miáltal a leány még nagyobb mérvben meggyűlölte szülőit, megerősödött hite a hallott fenyegetődzések felől s fölhevítá a jelen levő keresztényeket védelmére, azon nyilváníttással, „hogy őt szülői — mivel az egy év óta üszött tilos szerelemnek már egyéb következménye is lett — meg akarják ölni, s hogy ő mióta vallását megösmerte, lélekben keresztényen s az is óhajt lenni, a mint már igen sokszor nyilváníttotta”; mire az apa azt felelte: „ne félj leányom, nem öllek meg, csak a roszt akarom belőled kivenni.” Az elkéseredett szülők és leány között — mindkét fél prima in furia levén — egyetértés nem jöhetett létre, miért is a helybeli esküdt közönség, a magát szeretője védelmére bizott leányt, (ki csak is az üteektől védte, de eltaroztatni nem akarta), karjait kedvese derekáról nagy bajjal lett lefejtése után, egy más házhoz tette át reggel s mind a legényre és szülőire, mint bíróra, mind a leány feletti örökösre két-két őrt rendelték (a leány mellett egyik őt az apa kívánatára, mert törvényük értelmében nem szabad a leánynak csak magára kereszténynek között halni, zsidó volt). Reggelre fölviradva, a leány apja felkérte a helybeli lelkészt, hogy értesse meg leányával e házasság lehetetlenségét, nehézségeit s lehető szomorú következményeit, a nyilváníttassa leánya előtt az ifjú apja által is, hogy ők sincsenek beleegyezve; a zsidó e kívánsága teljesített, de a várt eredmény — hogy leánya hazamenjen — meghiúsult, s midőn már az apa is leánya mellett volt, a ker. őt a bírótól kérezve, de el nem eresztve, hazament reggelizni, s vasárnap is levén, tisztába öltözködni; ezután a leány apja is hazament. A leány csak is a zsidó örrel maradván, bizonyos kifogással három ízben tett elázókési kísérletet 1/2 óra alatt, s midőn harmadszor kisse hátramaradt volna az őt, a leány azonnal eltűnt, hová? senkisémet látta, s a zsidók által végben vitt gyenge keresés után, meg sem találta. Ezután az apa több zsidó társaival elment a járásbeli szolgabíróhoz, kit bon nem találván, a járásban magával hordozni szokott irnokát t. Ferenczi Benő urat utjukban megtalálva, fölkeríték, hogy ez ügyben segélyen. T. F. B. ur a helyszínen megjelenva, az ifjút azonnal elvitette a szülők háztól, s öröket rendeltetett mellé, okul adván a zsidó által beadott azon panaszt, „hogy ő csalta el az apai háztól szeretőjét”; másnap egy nehány gyannasb helyen — de nem mindenütt — mótoztatott eredmény nélkül; továbbá egy nehány a zsidó által előállított egyént, melyeket hitlettel után, másokat a nélkül kísérdezett, vallomásaikat ellenőr nélkül jegyzőkönyvre vette, azokat pedig, kik az egész ügyről, mint szemtanúk, világos vallomást tudtak volna tenni, mellőzte; sőt az ifjú apja által felszólított, az ügy állását legjobban tudó tanult vallomással elutasította, azt állítván, hogy az majd a törvényszék dolga leend, mire a vallomástételtől elutasított tanu kérdésbe tette: „hogy vajlon az irnok ur törvény s politikai hivatalnok-e vagy sem?” s figyelmeztette, hogy állítása szerint ha az is, de itt csakugyan nem lehet illető bíró, mert az ifjunak semmi egyéb bűne, minthogy szerette a zsidó leányt, mi papi forum elibe tartozik, s ha csakugyan beleegyeledett e vizsály kiegyenlítésébe, miért mellőzi az „a dia-tur et altera pars” törvényt, s ha érzi, hogy itt illetékes bíró nem lehet, az ifjat ne vigye el; mind ez elhangzó szó volt a pusztában, hanem azon reménynyel, hogy ha az ifjút magával elviszi, előkerül a leány; többek előtt tett azon nyilváníttással vitte el magával, hogy „legkisebb bántalmazásról felelős leend; de azért terjesz-szék el azon hírt, hogy vasba verve küldi be a törvényszékhez s 10-15 évi börtön lesz övé.” Megérkezve a szolgabírói hivatalhoz, hogy a már ekkorra hazakerült, ügyes lapintattal bíró — a törvények korlátai között erélyes eljárásról ismeretes — közhelyisést kiérdemelt szolgabíró előtt miként fejtette fel az ügyet a zsidó, mit foglal magában az ily vallatás forma jegyzőkönyv, mit nem? nem tudja senki, annyi igaz, hogy ekkor az ifjú rövid vasba veretett és őrizet alatt tartatott. A t. szolgabíró ur itt is megfelelt kötelességének, mert tudva azt az 1856-iki patensből, hogy a bepanaszoltat, ha illetékes bíró nem lehet, 24 órán tul magánál nem tarthatja; megrendelte a f. bírónak, hogy 24 óra alatti előkerítván a zsidó leányt, előtte bemutassa, ellenesetben küldi fiát a törvényszékhez; a bíró verén e rendeletet, megparan-

csolta az öröknek, hogy a leányt előkerítsék, különben velük számol; az örök más falu határán egy házánál megtalálván az örökösök alól eltűnt kincset, vele beszámoltak a bírónak, ez pedig elvitte a szolgabíróhoz; midőn vele megérkeztek, az ifjú már el volt indítva a t. székhöz s utjából hozatott vissza, mikor is a több szemtanúk által beadott bizonyítvány elolvasása után — rólla a vas leveretett — apát és fiát, mint ártatlanokat a szolgabíró ur hazahozatotta; igaz az ifjú már ekkor a helyes himlő előfajdalmaitól kábult volt, s rendkívül lázas állapotban ért haza, megmaradása is kétes volt; most már jobban van egészen, s csak kósza hírek állíja, hogy őt megverték volna.

Ezután a békét kellett zsidó és leánya között elpróbálni; több óráig tartott vitaközlés után is bajosan s nehezen lehetett némileg kiegyenliteni oly móddal, hogy a nagyon ker. érzelmi fiatalsága dacára nagyon érett eszt, magát ügyvéd következtetésséggel védő leány hat hóig lakjék Lekenczén Steinfeld Izsák rokonánál, hat hó múlva pedig mehehen szabadon s járhasson el abban, hogy ker. legyen, miről adjon a hivatal jegyzőkönyvi másolatot, ezen fellit írásosan bizottság őt a felől, hogy szeretőjét e hat hó alatt senki sem fogja házasságra erőltetni. Mindkét tartalmu iratot megnyerve a hivataltól, az első átadta míg haza jön szeretője atyjának, mint f. bírónak. Haza érkezén maga megnyugtató véget nagy bátyja és hat hóra nyert tutora kíséretében elment a paphoz írásait felolvastatta, s midőn látta, hogy abban hat hó helyet csakis az 1866-dik év nyara említették, felszólalt, hogy az irnok ur nem egy irta, a mint a t. sz. bíró ur előtt egyeztek, s azonnal bizottságokat hivattott be, s előtők id. Orbán Dániel, Darlaci K. József és Morici Mihály tanuk előtt Steinfeld tutora által nyilváníttotta, hogy csakis hat hóig f. év nov. 23-tól, jövő év máj. 23-kaig vállalt tutorságot s tovább nem; így javította ki, mint egy tapasztalt ügyvéd a hiányos jegyzőkönyvet s tette le aztán biztos helyre; a házassági nem erőltetésről kért írás pedig egy aláírás nélküli álnévre készített írás mindkettő t. F. B. ur kezéire.

A zsidó leány tutor kéz alá kerülve előbb nagyon szabadon volt, járt és kelt, ma pedig nagy szigor alatt van, s ha helysége belivel beszél ellenőr nélkül — megkorbaócoltatik vendége. — Hogy a jövő mit fejt ki belőle, még most titok.

Aldo-Cserhalom, dec. 12.

Becses lapja f. é. 127-dik számában Kiss Mihály ur a Kiss János oltszemi reform. lelkész ur által készített és kiadott „Népszert méhészkönyvet” ismertetvén meg, ez által én is ösztönözve és a méhészközönség érdekében felbírva érzem magamat, hogy véleményemet ezen könyv iránt nyilvánosan kifejezzem; és pedig annyival inkább, mert több évi méhészkedésem alatt egyedül és kizárólag Kiss János ur módszerét követtem és azt minden tekintetben igen czélszerűnek, gyakorlatinak és hasznosnak tapasztaltam.

En ugyanis a méhészetet több mint 15 év óta folytatom, de minden igyekezetem mellett is biztos eredményhez mindaddig nem jutalak, míg egy szerencsés véletlen szerző ural és általa módszerével meg nem ismertett, mi mintegy hét év előtt történt. Azóta folytonosan szerző ur kezelési módszerét követem és őszinte elismeréssel vallom meg, hogy fáradságomat mindig biztos siker jutalmazza. E tekintetben különösen a szerző ur által ajánlott zármódszerre kívánom irányozni a méhészközönség figyelmét, mert azt gyakorlatba vételek óta mindig nem csak igen biztonság és czélszerűnek tapasztaltam, de nagy vagyok meggyőződve, hogy az az észszerű és igazán gazdaságos méhészetnek egyedüli alapját képezi. En a zármódszer 1859-től fogva követem, midőn azt először szerző urtól tanultam meg, s azóta folytonosan oly biztos és hasznos siker jutalmazza kis méhészetemet, mely-nél többet szerénytelenség és kapzsiság volna kívánni. 1859-ben csak 4 méhkosaram volt és ezzel indítottam meg a méhészetet Kiss János ur zármódszer szerint. A négy kosár méh, melynek értékét az akkori viszonyok szerint 24 frtra tettem, mostanig, vagy is 7 éven át híven vezetett naplóm tanúsága szerint 289 frt tiszta jövedelmet hozott s ezenkívül ma a 4 kosár helyett 21 kosár válogatott jó anyaméhem van, tehát az eredeti 4 kosárnak 17 kosár szaporítása, melyek a mai viszonyok szerint legalább is 102 frtot érnek. E szerint tehát az eredeti 4 kosár méh jövedelmét 7 év alatt legalább is 381 frtra o. é. tehetem, mely eredményt egyedül szerző ur zármódszerének köszönhetem. Ezen eredmény sokkal tisztábban kimutatja Kiss János ur népszert méhészkönyvének hasznosságát és czélszerűségét, semhogy az dícsőre szorulna. Ennélfogva őszintén ajánlom azt a méhészközönség figyelmébe, annál inkább, minthogy az egész mű az idevaló viszonyokhoz alkalmazva szakavatottsággal helyes és gyakorlati tapintattal van írva, és előadásában oly világos és oly alapos, hogy azután kezdő méhészek is bátran megindulhatnak.

Azon reményben levén, hogy a tekintetes szerkesztő ur a magyar méhészközönség érdekében szives lesz tért engedni becses lapjában ezen elismerésemnek, teljes tisztelettel vagyok a tka szerkesztő ur iránti bizalommal alázatos szolgálja. Vajda Lajos.

\*) Lásd „A székelyek s egy régi baj” című röpiratot, e sorok írójától, Arad. 1868. s a „K. Közlöny” 1863-diki utolsó és 1864-ki első számainak idézett című czikkeit.

## Hazai intézetek

**Erdélyi gazdasági-egylet.** A dec. 4-én és 21-én tartott választmányi ülés főbb pontjai.

1) A titoknoki teendők vitelével a megüresült titoknoki hivatal betöltéséig Nagy Ferencz választmányi tag biztatott meg.

2) A kir. főkörmányszéknek a liebwergai gazdasági és anseii erdőségi intézethez kötött stipendiumok tárgyában tett átirata, mely szerint ez intézetekbe a jelen évre több felvétel nem történhetik, a jövő 1866-ik év tavaszán azonban a kir. kormányzék a pályázat jókori kibírdetéséről gondoskodni fog, tudásul vétetett, s a gazd. egyletbe is folytatott három ifjú erről értesíteni határozatott.

3) A kir. főkörmányszéknek az 1867-ben Párisban tartandó földmívelési, ipar és művészeti nemzetközi kiállítást, továbbá az 1866-ki bécsi földmívelési és iparkiállítás tárgyú átiratai átadottak az ismeretterjesztő szakosztálynak, hogy a földmívelési és borászati szakosztályok tagjaiból magát kellőleg kiegészítve, ezekkel együtt mint állandó tárlati bizottság működjen.

A kir. főkörmányszék egy újabb átiratában pedig azt adván tudtul, hogy az 1867-ki párisi kiállítás ügyében a kereskedelmi kamara részéről Tanffer Ferencz, Kövári László, Vagner Frigyes és Korbuly Bogdán kamarai tagokból már bizottság alakult, felhívja a gazd. egyletet, hogy ebbe a maga részéről és ugyanannyi tagot nevezzen ki; minek folytán a bizottság tagjaiul az egylet részéről báró Bornemisza János, Paget János, Hincz György és Nagy Ferencz kinevezettek.

4) A titoknoki hivatal betöltése vétetett tanácskozási alá, indítvány tétetett, hogy a titoknok munkaköre ezután csak is a gyűlési jegyzőkönyvek vezetése és a levelek folytatására szoríttassék, minden egyéb teendő a szakosztályok között osztván ki, ezek által legyen elintézendő, az így megtakarított összeg pedig az egylet gyakorlati irányu céljaira fordíttassék. Ez indítvány megfontolása és megvitatása végett bizottság nevezetett ki, ez a dec. 21-ki választmányi ülésben terjeszté elő indokolt véleményét, mely szerint az indítványok által tervezett tanintézetet, melyben paraszt gazdák a kisebb körű gazdaságok kiképzését nyerhesse, a bizottság is már régóta szükségének a saját érdekeink által is előtérbe helyezett kérdésnek ismeri el: tekintve azonban az egylet meghatározott irányu működését, szervezetét és viszonyát az egyes tagokhoz, továbbá a rendelkezésre álló anyagi eszközök csekély voltát, nem tartja a bizottság még most kivihetőnek a tervezett tanintézet és mintagazdaság felállítását. Ezért ajánlja, hogy maradjon meg az egylet továbbra is eddig követett, s a bizottság által helyesen felfogottak vélt útján, s a titkári állomást, mint a jelen szervezettel feloldhatatlanul egybefüggő, eddigi hatáskörében tartandónak véleményezi. Másfelől azonban ajánlja, hogy most, midőn remélhetőleg gazdasági állapotaink is jobb lendületet fognak nyerni, s egy gazdasági tanintézetnek a Királyhágon inneni felállítását kiállításban lehet, az egylet is igyekezzen e cél elérését előmozdítani.

A választmány a bizottság véleményét a titkári állomás fenntartására nézve elfogadta; s utóbbi ajánlatát is helyeselve, egy újabb bizottságot nevezett ki, mely egy minálunk felállítandó gazdasági-tanintézet érdekében működjen, és munkássága irányáról tervet készítve, tegye meg a szükséges költségvetést, s egyszersmind állapítsa meg, hogy annak idejében az ország melyik részében vélné legegyszerűbben egy ily tanoda felállítását.

5) A titoknoki hivatal betöltésének módjára nézve, pályázat birtetése határozatott el, a folyamodványok beküldési határidejéül 1866. január 20-iki ültetvén ki.

6) A jövő évi közgyűlés napjaul 1866. január 29-ke tüzetett ki, s e közgyűlésen fog a titkár választás is megtörténni.

7) A b. Bánffy János tagosításról szóló rőpiratát, mely a vizsgáló bizottság jelentése szerint a kitűzött célnak teljesen megfelel, a tagosítás horderejét, hasznosságát, népies nyelven, sok tapiotatalt és ügyességgel ismerteti, a választmány 5000 példányban kinyomatni, s részint ingyen, részint csekély díjért minél szélesebb körben elterjesztetni határozta.

8) A klosternenburgi intézet szőlő-fajainak és vesszőinek jegyzékét megküldvén az egyletnek, a kertészeti szakosztály véleményére e gyűjtemény olcsósága és kitűnő fajokbani gazdagsága miatt a gazdaközönség figyelmébe ajánlatik.

9) Az egylet kertjéből eladandó oltványok darabjainak ára egyelői tagok számára 25, időknek számára 35, a 3 éves eperfa-ültetvényeké darabonként különbség nélkül 10 krban állapított meg.

10) A b. Bánffy Ádám által végrendeletileg az egyletnek hagyományozott, s b. Bánffy Albert által felvett és fizetett 1050 o. é. frt és járuléai ügyének végleges kifizetése egy bizottságra bízott.

11) A több év óta bátrálékban levő részvények tárgyában elhatározatott, hogy az ideki közgyűlés végzése, mely szerint a bátrálékban levő részvényesek az ügyvéd által szőlítettassanak fel fizetésre, vétessék foganatba.

12) Dr. Lészay Dániel részvényes tag egy 100 frtos nemzeti kölcsön-kötelezvény, Pattantyus Jakab

100 o. é. frt befizetése mellett, és Kis Sándor egy 100 frtos urbéri papírral alapító-tagok lettek. Rath notfay Sammel pedig az egylet részvényes tagjai sorába lépett.

## Különfelek.

\*\*\* Tegnap kísértük ki örök nyugalomra Aranyosszék képviselője ügyvéd Fehér Márton t. A nagy számmal összegyűlt minden rendű közönség, mely a boldogult hült tetemét kísérte, elég bizonyosság volt népszerűsége mellett. A koporsó előtt az ifjúság s a polgárság ment, utána az elhunyt képviselő társai s számos regalista. A ravatal mellett f. t. püspök Kriza János tartott egy meghatározó szép könyörgést, a temetőben pedig Zeyk József a következő beszéddel búcsuzott el pályatársas barátjától:

Gyászos gyülekezet!

Sirholt előtt állunk megint, megint eltávozik soraink közül a haza egyik jobb, egyik hívebb fia. Miként a zord évszak, körülünk elterülő pusztító harcok, letelek a tündér természet viruló életét; úgy törték meg számos jelesünk élet erejét a lefolyt gyászos évek, minden hazafi keblet megrázó kétségbeesztő eseményei.

Ime, e koporsóban is egyike fekszik azon erős, önzetlen lelki hazafiaknak, kik már 48-ban meg voltak hívva a haza és népei ügyének szentelni tehetségeiket. Nem halottunkon mult, hogy a hazafi törekvés, melynek egyik ernyedetlen bajnoka volt, célját a hazának és népeinek boldogságát biztosítani a szeretett alkotmányos uralkodó alatt el nem érheté.

A legnemesebb emberi törekvés, melyet a historia lapjaira feljegyezve látunk, megbinsult. Félreértés, kajánság, emberi gyarlóság semmisít meg annyi nemes hazafi erő művét, annyi nemes hazafi szív hő vágyait.

És a sir, hol nemzetet, hol hazát vélt sülyedni el, keblébe hinté halottunknak is az enyészet magvait. Hazafi keble elvesztvén mind azt, mit elveszteni lehet, a reményt a jobb jövő után. Mely, kimondhatatlan bánatával, magában hordá mai gyászunk csirját.

A munkássághoz szokott erős lélek azonban Fehérünkél, a közélet mezejéről leszorítva, mint hazánk egyik legjelesebb ügyvédé a magányéletben, s mint minden tudós társulatnak munkás tagja az egyesületi téren keresett magának tevékenységet. Ügyvédi pályáján nem vált a mammon, bálványává nemes szívének, ő nem tekinté tehetségeit üzora tökének, adott mindenkinek tanulmányai gyümölcséből, a szegényt védte ingyen, a hozzá bízommal fordulók szíveségből is tanácsolá. Az egyesületi téren, tudjuk, kik társai valának, mily buzgó, mily fáradhatlan munkás volt a közjó előmozdításában. Tudjuk mit vesztettünk, mindig mélyen átgondolt, széles ismeretekre támaszkodó szava elmulásával.

Ő, hogy saját szavaival éljek, ősi institucionk irányát, horderejét, kifolyásait ártérve és összevetve mindég megtartá tetteiben azon alapvonalakat, melyek kiállják a tűzpróbát, mint az örök igazság.

Most a közel multban, midőn hazánk egén feltűnt a jobb jövő hajnala, elhunyt követőársunk szívét is felvillanyozá az ébredő remény, de a már elgyengült test nem vala képes, a még ifjú lelket gyamolítani fáradalmaiban, nem vala képes kiállani a tusát csüggedés és remény között, és mielőtt megszűnt a vigasz, nemes szívének megszűnt dobogása.

Isten veled tehát nemes barátom, nemes pályatársam. Isten veled Aranyosszéknek hű fia. Adja meg az ég egy szebb hazában a vigaszt, melyet e földön meg nem érhetél. Lásd boldognak a házat, lásd megelégedettnak özeit. És fogadd a búcsunál önzetlen nemes szíved ernyedetlen törekvéseidért előismeréssal pályatársaidnak koporsódra hulló könyeit. Isten veled.

\*\*\* A legfelsőbb válasz leirat a mai országos ülésen fog felolvasatni.

— A Pesten jelen levő képviselők Deáknek és Szentiványinak új évi üdvözlétére megjelentek e hó 2-án. Bezeredi beszélt Szentiványihoz, mire az elnök csinos feleletben kívánta, hogy ez év áldást hozzon a hazára. Innen Deákhoz mentek, kihez Szentiványi mondott üdvözlő beszédet, mire Deák felelt; beszédjének végétéle ez: „A jövő áldozatot követel tőlünk, a mit meghoznunk kell; két dolgot azonban semmiesetre sem áldozhatni fel: Magyarország függetlenségét s becsületét.”

\*\*\* A „Debatte” szerint az erdélyi szász kövek egy része, mintegy 12-ten a szokott circumspedussággal elhatározta, hogy nem fognak részt venni a pesti országgyűlésen, a levelező szerint azon politikából, hogy ha a gyűlés nem vezetné társait eredményhez, a be nem ment rész újabb manővrozadáshoz kezdhesse a centralisták érdekében. Rannicher — a levelező szerint fel fog menni.

\*\*\* Hogy a székelyföld mekkora lelkesedéssel pártolja irodalmunkat e pénzültik világban is, elég fényes bizonyosság arra az egyszerű Bodola külsége, melybe 16 különböző jár.

\*\*\* P. Szabó Papi asszonyt a jövő hó elejére a miskolci színház hívta meg vendégszerelésre. Ki fogja helyét távolléte alatt viszont vendég szerepléssel betölteni még nem tudjuk.

\*\*\* Az osztrák 1866-iki államköltségvetés a hivatalos bécsi lap közleménye szerint elég kielégítő. A kezelési költséghiány a 12—14 millió rugó megtakarítások folytán 5 millióra csökkent. Ez 5 millió s a banknak fizetendő 35 millió az összes pénzültikélet, melyre a kormány jelenleg szorul. A telek, ház- és osztyaladó második potléka felére lesz leszállítva, mi a birodalom népességének 5 millió frtnyi adót megtakarít. Ez az első tetemes adóleszállítás, melyre Austria történelmében bukkunk, s kissé megnyugtatója talán a centralista bécsi lapokat a jelen kormány programtisánaságá iránt, mely még mind nem eugedi nyugodni.

\*\*\* A „Debatte”-nak Grätzből, az autonómisták főhadiszállásáról, mint a közvélemény ohajtását nyilvánítják, vajba a Belcredi-ministerium felkarolná egy közbe, Lajtán tui országgyűlés eszméjét. A Lajtán tui népek közös képviselte mélyen érzett és jogosult kívánság, ugymond a levelező, s legbiztosabb eszköz arra, hogy az autonómisták végkép kilépjenek a negatív állásból, s a nagy kérdések megoldását erélyesen, és mindazon sikerrel előmozdítsák, melyet e jóakaratu, és erélyes párttól méltán remélhetni.

\*\*\* Tudva van olvasóink előtt, hogy a Kisfaludy-társaság felhívta az irodalom barátjait nem csupán a magyar, hanem a hazánkbeli más ajku népdalok beküldésére is, és, hogy egy kötet tő népdal lefordítva már sajtó alatt is van. Mire a gyűjtemény megjelenik, remélhetjük, hogy már egy másik oláh népdal-gyűjtemény is sajtókészen fog állani. Ember György buzgón gyűjti és fordítja az oláh-népdalokat s egy esomót már be is küldött. Ohajjunkt, hogy hazánk valamennyi nem-magyar ajku népe közt hasonló buzgóság éledne a kultészeti maradványok fölkaesése körül.

## Politikai hírek.

**Austria.** Bécs, dec. 29. A „Gen. Corr.” írja, hogy a Felsége a cseh országgyűlés köszönő feliratát az ország fő marschalljától Rothkirch gróftól kegyesen méltóztatott átvenni, s ez alkalomból a Csehország királyává megkoronázatása eshetősége is szóbafozathatott s azt ő Felsége kiáltásba helyezé.

Az Austria és a Porta között köteendő kereskedelmi szerződésre vonatkozó hírt a „G. Corr.” alaptalannak nyilvánítja.

A „P. Lloyd” bécsi levelezője szerint Napoleon császárnak szándoka lenne, még egy háboru árán is megtartani Miksa császárnak tett ígéreteit.

**Angolország.** London, dec. 29. Két ezred rögtön indulási parancsot kapott Irlandba, miután ott nyugtalanságok kitörésétől félnek. Newyorkból jelentik, hogy Logan tábornok elfogadta a követséget Juarez kormányánál. I. Lipót király magán hagyatéka a „Times” becslése szerint 3.200.000 font sterling értékű.

**Franciaország.** Páris, dec. 28. A „Köln. Ztg.” egyik levelezője írja: Az újév előjátékai már karácsonkor kezdődtek, s úgy látszik mintha 1866. osztrák színevgyűletet fogna kapni, s Meternich hg. álmai nem igen maradnak pusztá bukorékok. A Sz. István rend nagykeresztje, melylyel Austria császára a Franciaország trónörökösének kedveskedett, Párisban különféle komoly hozzávetésekre szolgál anyagul. A mexikói bonyodalmak nem csak a deficitnél kerülnek napfényre, hanem lassanként Napoleon császár európai szesz-kötetessére is kellemtlenül batnak ki. Rómában előbb III. Napoleon a Victor E. állottak II. Ferencz s Ferencz Józseffel szemben, Mexikóban előbb III. Napoleon és I. Miksa hitták sorompóba az amerikai köztársaságot. Vajjon mi lenne az, ha Austria csapatokat küldene az Océános tundra, s ezért a francziák császárat Rómában hagyná, Róma pedig ennek fejében a mexikói császárral kibékülne? Megkösoruzása lenne az alattomban kovácsolt expedíciók s szövetségek korszakának, mely a Primi háborúval kezdődött, s Mexikóban szakadt meg, miután Palmerston és Prim helyesebb előérzettel bírtak az amerikai polgári háboru kimecetelésről.

Nigra lovagok — mint ballani — meglehetősen heves jelenete volt a kültügyi hivatalban. Az tény, hogy előterjesztési felbeszakítottak. Az olasz nagykövet állása, mely egy idő óta nem a legkellemesebb az itteni ndvárnál, ezen jelenet által még kellemetlenebb lett Nigrára nézve, a ki mint mondják — maga kíván Londonba áttéteini, és azt javasolja, hogy Popoli küdjék Párisba, mint a ki egyedül képes az ottani clericalis-ndvari pártot egyensúlyozni. A most említett párt maga is sürgeti a római adósságok átvétele ügyének minél előbb tisztába hozatalát, mivel a pápa pénzfára nagyon zavart állapotban van. Ugy veszik a dolgot ama körben, hogy az által ha a szent szék olasz pénzt fogad is el az átvett adósságrész fejében, azzal az olasz királyság elismerésének semmi dolga.

A „France” a következő nevezetes közleményt hozza: Az „Antwerp. Journal” brüsseli levelében jeleníti, hogy a császár a belga parlament egyik legtekintélyesebb tagjának levelet írt, melynek tartalom-lényege a következő: „Köszönöm, hogy a nemzet szószekén tolmácsolá ön azon érzelmeit, melyeket én Belgium iránt táplálok. Belgium Franciaország testvére, melyhez oly sok érdeket fűzi. Szívemből kívánom, hogy már is oly magas fokot ért jölöte még gyarapodjék a mostani kormány alatt.

A „France” meghazudtolja azon tudósítást, mely szerint Monthon franciaia követ új utasításokat kért volna Mexikóra vonatkozólag s egyszersmind kijelentette volas, hogy azon esetben, ha Johnson elnök Juarezhez képviselőt küld, el fogna utazni.

Páris, dec. 29. A „Mémorial Diplomatique” jeleníti, hogy a császár vasárnap fogja fogadni Meternich hget, ki átnyújtja a Sz. István-rend nagykeresztjét a császári hg számára. Ugyanazon lap határozottan megeazolja a Monthonon marquis titkáranak, Lavernaa urnak megérkezése folytán keletkezett nyugtalanító híreket.

A „Patrie” mai számában azt tanácsolja Belgiumnak, hogy léptesse életbe az általános szavazati jogot, mely tanácsát a következő szavakkal kíséri: Nem követeljük mi az 1831-ki alkotmány fölforagatását, hanem csak módosítását; nem támadjuk meg II. Lipót trónját, kinek kitűnő szándékai általános ismeretesek. Csak valamennyi más collégáinkkal ellenkezőleg a helyett, hogy ezt javasolnók neki: Kövesse ön atyja példáját, ezt mondjuk: I. Lipót ügyes, korának embere volt; legyen ön is a maga koráé; ne higye, hogy az egész ország csak azon pártok által él, melyek a ministeri tárczákért huzakodnak egymással; Legyen ön inkább magasabbra látó, munkálkodjék inkább a pártok tökéletes átídomításán, mint összekötésén, a mi lehetetlenség. Az amerikai congressusban tett erélyes indítványok a hivatalos világot nem igen hozták zavarba; rég tudták az amerikai nép gondolkozását e tárgyban, s korántsem hitték, a mit a közönséges világnak hirdettek. De számítnak az elnök állására és a congressus korlátolt befolyására a kültügyekbe, s úgy hiszik, hogy végre is inkább el fogják ismerni a maga lábain álló császárságot Mexikóban, mintsem háboruba elegyedjenek Franciaországgal.

**Olaszország.** Milano, dec. 29. A „Perseveranza” egy florenczi magán-sürgönye szerint a kabinet alakítása már biztosítva lenne. Lanza a pénzügyi, Pettinengo a hadügyi és Jacini a közmunkaügyi tárczát venné át. A „Perseveranza” mégis hozzátesszi, hogy e hír még megerősítésre vár.

Florence, dec. 29. Lamarmora kísérletei meghiusultak. Szándoka lenne a kabinet alakítására nyert mandatumát letenni. A király esetlegesen hátrázzai még ismeretlenek. Egy baloldali ministerium mindazáltal valószínűtlen.

**Németország.** Berlin, dec. 29. A mint a „Bankzeitung” állítja, most már Hannover is csatlakozott a német-olasz keresk. szerződéshez, miután előbb tökéletes elszigeteléssel fenyegették volna.

A Zeidler-féle „Correspondenz” Londonból nemsokára bekövetkezendő személy és rendszer-változást jelent. Vagy tisztán tory-cabinet vagy olyan coalitio, melyben a toryk tulnyomók, fog kormányra jutni.

A „Köln. Ztg” berlini levelezője jól értesült részről határozottan kohlmanynak hallotta belyegeztetni egy hamburgi lapnak az osztrák lapok által távirat alakjában is elterjesztett azon hírt, mintha Berlinbe újabb osztrák sürgöny érkezett volna, a melyben a bécsi kabinet határozottan ellene nyilatkozik a hgségek bekebelezetésének s azon föltevésnek, mintha Austria Schleswig-Holsteinban birt jogairól pénzbeli kárpótllásért kész volna lemondani.

Hamburg, dec. 29. A „Börsenhalle” bécsi levelezője kétségbe vonja egy osztrák-francia szövetség valószínűségét; ellenben jelenteti, hogy Bécs és Páris között a hercegségek kérdését illetőleg uralkodó egyetértést angol részről is helyeslik. Semmiféle nyomás sem ingatta meg Austria helyzetét a hercegségekben, s hozzá a helyzet más, mint közvetlenül a gasteini szerződés megkötése előtt volt.

**É.-Amerika.** Washingtonban beszélük, hogy a Juarezhez követtül kinevezett Logan tábornok utasítást kapott, kössön kereskedelmi szerződést Juarez kormányával, melynek folytán az Egyesült-Államok katonai beavatkozást helyeznek kiállításba s a juarista kormány papirpénzének beváltását garantiroznák.

**Ujabb.** Dresden, dec. 30. A „Dresd. Journ.” mai száma írja: A vámegeylet és Olaszország közötti kereskedelmi szerződést ma írják alá, egyrészt Porosz, Bajor, Szászország és Baden, másrészt Olaszország.

Florence, dec. 30. A mai lapok jelentik, hogy Scialoja senator elfogadta a pénzügyi tárczát, Chiaives a közmunkát megtartotta. Lamarmora ministerelnök és kültügyér lesz; a többi ministerek neveit még nem tudni.

Páris, dec. 30. A „Constitutionnel” Magyarországgal foglalkozó cikke így fejezetik be: „Ugy látszik, hogy a mérsékelt párt, mely jelenleg ura a helyzetnek Pesten, megértette, miszerint sokkal nagyobb befolyást gyakorolhat az általános ügyekre Magyarország észélyes szabadság kötelékei által egyesült Austria többi népeivel, mint úgy, ha meddő elszigeteltséghez mereven ragaszkodik.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

# Nyiltér \*

Buffon szerint „a nyelvezet: — vagy irány — az ember maga.” Ki miga. Ugr. Láz. urat ez ideig nem ismerte, e becses lapok 150. sz. Nyiltérében kérdésimre tett feleletéből megismerhet. Nyilatkozata jellemzi államférfiul, társadalmi és tudományos miveltiséget.

Nem ezölöm senkit kiábrándítani, a mindig jólétesül és jó érzékkel bíró közvélemény, majd igazat szolgált, de azt ki kell nyilatkoztatnom, hogy felvilágosítását, egyfelől, mert nem értem, másfelől, mert egyenes kérdésre csak egyenes választ vártam, kielégítőnek nem tartom, s éppen ezért a visszautasított címét el nem fogadhatom, sem a miatt elégtételt nem kérhetek.

Ug. Láz. ur azon merev állításával szemben

\*) Az e téren megjelenő cikkek a szerkesztői felelősség körébe nem tartoznak. Szerk.

mintha én út arra szólítottam volna fel, hogy együtt lennénk a pesti országgyűlésen Udvarhelyszék képviselői, ha állítását hallgatásommal igazolni nem akarom, megjegyzéseket kell tennem, még pedig az állítás vakmerőségét tekintve, ha általánosságban is, de leplezetlenül.

1834-től e mai napig, e szék és országban a szabadelvű párt soraiban küzdve, erőm és erejéim teljességével állék a politikai téren, mindig U. L. urral szemben, ki e szék néhány tagja, jobban mondva, családja némelyikével, családi hagyományos — kimélettel mondva — ultra conservatív hatalom által gyámoltott, politika követése által volt, szabadelvű intézményekre törekvő céljaink legfőbb akadálya, e hatalomra támaszkodó erőszakolt befolyást csak az 1848-iki rázkódások valának képesek megdönteni, az absolutismus bukásával, elesetek annak gyámoltói, köztük U. L. ur is.

Eleven emléktünkben van a nemzet-, vér- és vagyonáldozata, de ez nem tudá meggátolni a reactio diadalát. Eljött az absolutismus hajlam, hasznos és kegyeskedésből többben lettek esz-közei. Nehányan emberiséggel szelidíték a hatalom szigorát. Mások ünhasznukra fordíták a hatalmat. Köztük volt U. L. ur is.

De kérdék én már most minden józan gondolkodásu becsületes embert, kinek a következtetéséről fogalma van, hibeti e az, hogy én, ki az 1848-ki vívmányok egyik igénytelen harszosa, s később a vívmányok megtartására tényező valék, tehettem-e? „még magamról meg is feledekve is” azt, hogy éppen oly egyént hívjak fel az 1865-ki pesti országgyűlésre képviselő társul oda, hol azon a nemzet vérévé vált eszmék, formuláztatni fognak, kinek egész élete azon eszmék elleni törekvésben folyt le?

E mellett: ha megengedem is azt, hogy idő-haladtával az erő és erély csökkenése miatt, egy liberális egyén, a conservatismus felé hajlik, de tagadom azt a világ történetére támaszkodva, hogy valaha lett volna, vagy lehetne az, hogy a ki hagyományos absolut, vagy conservatív politikán kezdte, annak élt, annak szentelte legjobb erejét, hogy ott hajlott korában liberális, vagy éppen radicalis érzelmű lehessen.

Éppen ezért ha csak önérdékem követném, akkor sem bánatám meg ily szövetséggel azon széket, mely mindig blazkén hordozta elől a szabadelvű lobogót.

Ezek megjegyzéseim a követségi solidaritást illetőleg, egyebekben maradtak, a hogy voltak.

M. Zsákdó, dec. 29-én 1865.

K. Horváth János.

## H I R D E T É S E K.

### NEM HIVATALOS.

#### MATICO-INJECTION

és matico-tokok

(Grimault és Társa gyógyszerészekből.)

Ezen legújabb gyógyszer, mely a gonorrhoea gyors és sikeres gyógyítására anélkül, hogy stricturákat, vagy a belső részeken gyulladásokat okozna, a matico-peruea fa leveleiből van készítve. Dr. Ricord és a párisi orvosok legnagyobb része, mióta ezen gyógyszer feltalátott, minden egyéb ilyen műszert mellőznek. Az Injection a betegség kezdetével alkalmazatik, a tokoskák minden rögzült s elválott esetekben, melyek a copahu s kühébamag s más egyéb érzécs alapokra készített injectiókra támaszni nem akartak, vételnek használathat.

Raktár: Ausztia minden nevezetes gyógytárban.

(285)

#### Egger Dávid

aranyműves

PESTEN, Nagyhidutoza 5-dik szám alatt

ajánlja a magas Nemesi családoknak és t. cz. közönségnek gazdagon ellátott raktárát divatos és régi modorú diszszegélyzeteknek (gala Garnitúrák), nem különben régi és divatos modorú ékszereknek a legillendőbb áron, úgy pedig, hogy egy teljes diszszegélyzet mely magában foglal, egy övet, mentekötőt, forgót, kardövöt és 42 gombot ezüstből és valódi kővekkel kirakva

180 forinttól 3000 forintig drágakövekkel.

Azon, műhelyemben készült és az 1862 dik évi Londoni világműkiállításban nagy émmel díszített, drágakövekkel ékített szegélyzet boltomban megtekintés és eladás végett ki van állítva.

Egyes részének szegélyzetre való összeállítását leggyorsabban, szüntegy újításokat legutányabb áron műhelyemben készíteni elvállalom.

Levére postafordultával utasítással fogok szolgálni.

STEIN JÁNOS könyvkereskedésében Kolozsvárt, Harmath Józsefnél Tordán, Wittich Józsefnél Marosvásárhelyt, Dobray Nándornál S. Udvarhelyt, Barthos Domokosnál S. Szentgyörgyön, Vokál Jánosnál Nagenyeden, Sindel Károlynál Brassóban, Wagner Józsefnél Károlyfejtővált kapható:

#### KOLOZSVÁRI KÉPES NAGY NAPTÁR.

1866-dik évre

Szerkeszti K. PAPP MIKLÓS.

II-dik ÉVFOLYAM.

Ára e terjedelmes naptárnak csak 1 forint. Postán megrendelt példányért fuvarlevélre megkivántató bélyeg- és pakolásért még 10 kr melléklendő.

A legkitünőbb írói erők közreműködése mellett szerkesztett naptárt legjobban fogja ajánlani maga a tartalom:

I. NAPTÁR RÉSZ. Dózsa Elek életreaja. II. SZÉPIRODALOM ÉS TÖRTÉNELEM: 1. Pál-beli szép Antal (ő székely ballada) közli Vas Tamás. 2. Egy év múlva. (Beszély) Balázs Sándor. 3. Édes kedves feleségem! (Költemény) Szász Károly. 4. „Az enyedi nagy romlás” 1704-ben (Történeti tanulmány) P. Szathmári Károlytól. 5. Debrek október 25-én 1863. (Költemény) Lázlóra. 6. Bethlen Gábor és a protestáns szövetség. (Történeti tanulmány) Szilágyi Sándortól. 7. Ember életének szentül való folytatására intő magyar versek (nyelvészeti emlékek) Cserey Mihálytól 1709-ből) közli Kriza János. 8. Más szép intések (Cserey 1709). közli Kriza János. 9. Magyarhoni emlékek külföldön. Közli Miksa György. 10. A székelyekhez. (Költemény) Loconczy Lászlótól. 11. Várhely, a feketegy jobb partján. (utazási leírás) képpel B. Orbán Balázstól. 12. Népdalok. Vas Tamástól. 13. Népdalok. Közli Kriza János. 14. A párizsi nagy opera színház történeti emlékei, francziából. 15. A torzképész. (Költemény) Dózsa Dánieltől. 16. Erdély országos fegyverháza a) Szamosújvár. b) Nagy Enyed (történeti és statisztikai közlemény) Hajós Jánostól. 17. A menyasszony (Költemény) Medgyas Lajostól. 18. Egy rejtélyes gyilkosság. (Elbeszélés) Henri Rivierétől. 19. Amint hát?.... (Költemény) Hilártól. 20. Hazai képek: a) A stjokai fürdő. b) A sátor. c) Poduroji. Pataki Ferencztől. 21. Konget de Lisle és a Marsellaise. (Történeti tanulmány) Papp Mártontól. 22. Poharzás közben (Költemény) Mentovich Ferencztől. 23. Gunyvers 1676 (nyelvészeti emlékek) A szegény Kevély asszonyokról és udvari pippes leányokról. Torma Károly. 24. Barcsai (ő székely ballada) Közl Vas Tamás. 25. A dévai mezőn a Horákkal történt csatának rövid és igaz leírása (történeti czikk). 26. Egy régi ének. Közli Kriza János. 26. Gyász-beszéd (Salyra) Hóry Farkastól. 27. Egy chinai mandarin esete (Humoresk) Jónástól. 28. Curiosumok régi jó világból. a) A római bál Gyulában, vagy Belvidere. b) Egy marquer újvi kívánsága 1825-ben.

III. TERMÉSZETTUDOMÁNY. 29. Az éjszaker. Sám Lászlótól. 30. A brasíliai forró növény és annak aethiopia növényzetét szemponthól. Egy erdélyi természetet buvártól. 31. A irány (Természet tudományi rajz) Gr. Lázár Kálmántól. 32. A sókról. Gr. Esterházy Kálmántól. 33. A pók és művésze (képpel) Herman Ottótól.

IV. IPAR ÉS KERESKEDELEM. 34. Forradalmunk egyik utó fájdalma. Gr. Bánffy Bélától. 35. Nemzetgazdaságunk hátramaradásának némely okai. Sándor Józseftől.

V. MEZEL ÉS KERETGAZDASÁG 36. A legelő váltógazdaság fontossága hazánkban, idős gr. Teleki Domokostól. 37. Gyakorlati észrevételek az erdő ültetés körül Tiszta Lászlótól. 38. A mesei gazda. 39. Állat növény trágya. A szántás módja. 40. A szántás mennyisége s annak száma. 42. A szántás módja. 43. A szántás mélysége s barázdák szélessége. 44. A különböző szántó-észközök. 45. A különböző vaskék, s hogyan kell azokkal bántani. 46. A vológ megválasztása. 47. A vetés ideje. 48. A magválogatás. 49. A vetés módja. 50. Az alá és fölvetés annak különbsége. 51. A kapálás. 52. A gabonaművek érettsége s az aratás ideje. 53. Szénakaszálás. 54. Időváltozati jegyzetek kapálás s aratás körül. 55. Kerti gazdaság. 56. Mivelis váltó rendszer. 57. A meleggy vagy üde. 58. Melegágyak készítése. 59. A káposzta különböző fajai. 60. A jó káposzta mag. 61. Az ültetés kezdése. 62. Petrezselen, és zeller. 63. Az uborka. 64. Sárgadinnye. 65. Diszkeresztes. 66. Vigaszt. 67. Különböző az egyszerű és teljes virágok között. 67. Mi hat a teljességre s miképpen lehet azt előmozdítani? 68. Párolás, fűszerezés, tejelítés és újítások tekintetéből. 69. Magvetés. 70. Az ültetés. 71. Az egy nyári virág növények sorozata. 72.

VI. STATISZTIKAI ADATOK. 73. Erdély tartomány gyűlési statisztika 1863—1864. Nagy-Szebenben. (Közli M. Sándor.) a) Teljhatalmu királyi biztos. b) A tartomány gyűlés tagjai. c) Magyar törvényhatóságok kövelei. d) Székely-szék kövelei. e) Királyföldi törvényhatóságok. f) Egygyes községek kövelei. g) A magyar és székely kövek ismételt választása. stb. 74. Vegyes statisztikai adatok. Gáman Zsigmondtól. a) Terület. b) Népesség. c) Vallás. d) Politikai közigazgatás. e) Rendőrség. f) Közvetlen adók. g) Posták. h) Közigazgatási hivatalok. i) Törvénykezési hivatalok. j) Pénzügyminisztérium k) Kereskedelmi-minisztérium. l) Polgári perek. m) Bünyádi esetek. n) Hadsereg. o) Tanügy. p) Földmiveltés és ipar. q) Bányászat. r) Állambavételek és kiadások. s) Fogvasztási adó. t) Vámok. u) Lotterik. v) Bányászat. w) Pénzverde. stb.

VII. KÖZTÉRTETEK. 75. Az erdélyi Museum. Ismertet Papp Márton. a) Az ásványtár. b) Az állattani osztály. c) Régiségár. 76. Biztosító társulataink a) Az erdélyi kölcsönös jég-és tűzkármentő társulat. b) Az első magyar általános biztosító társulat. c) Victoria biztosító társulat. 77. Az élet biztosításról. 78.

VIII. IRODALMI ÉRTESÍTŐ. 79. IX. HAZI TANÁCSADÓ. A Kolozsvári levélposta indulása s érkezése. 80. Cseledbért s árendát mutató tábla. 81. Kamat számítás. 82. Táviratok. 83. Bélyeg-illetékekről. 84. Bélyeg-illeték fokozatok. 85. Válasok. 86. Tízti ezretről legújabb adatok szerint. 87. Tartalom. 88. Kolozsvári kalauz. 90) Hirdetések.

#### Irodai fali Naptár 1866-ik közönséges évre

katholikus és protestáns, görög-orosz, és izraelita naptárral, bélyeg-illeték táblákkal, a kolozsvári cs. kir. levél- és szekérposta, távirat, valamint a Biasini gyorskocsi menetrendjével ellátva.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. o. é.

1847/48 dik évi Magyarhoni országgyűlési törvények.

Ára 40 kr.

Herbert L. Napoleon Lajos 1808-tól 1848-ig. Történeti korrajz. Fordította Szabó R. és Dienes L. 10 kötet. Ára 11 frt 60 kr.

Macaulay Th. B. Warren Hastings. Lord Clive. India meghódításának története. Fordította Szász K. 2 frt. Szász K. Lyrai Aloék. Nyugoti költőkből fordítva s összegyűjtve. Vörösbé kötte. Ára 1 frt 50 kr.

— Gyöngyvirágok. Nyugoti költőkből fordítva s újra összegyűjtve. Csinosan kötte 1 frt 50 kr.

Eötvös J. br. Gondolatok. 2 frt.

(4) (1—1)

Egy jó háztól való ifjú, ki a magyar és német nyelvben és írásban jártos tanulnak felvétetik

SCHÜTZ KÁROLY

fűszer kereskedésében.

#### Uj Photograph.

Albirtnak van szerencsése a nagyérdemű közönségnek jelenteni, hogy egy saját fényképeszeti csarnokot állítván a legújabb izlés szerint szereltem fel. Bizrást hiszem, hogy fényképeim a közönség kíváncsiságát ki fogják elégíteni. Helyiségem van az óvárba bemenőleg jobbra a Tauffer-házban 260 sz. alatt. A nagyérdemű közönség szives pártfogásába ajánlja magát TAUFFER GYULA, fényképész.

Bergmannféle fogpamutot, barmely fogfájás rögtön megszüntetésére, ajánl hüvelyeként 15 kr-áival.

Bergmannféle szakállt-nyesztő tinturát,

mely kétségkívül legbiztosabb szer, a legrövidebb idő alatt, még igen fiatal egyéneknek is tömött és erős szakáll-növést előidézni, a nál palackonként 60 kr. és 1 frt 20 krajczárjával Kolozsvárt

WOLFF JÁNOS, gyógyszerész.

#### FÁKILYA

legolcsóbban és nagy mennyiségben kapható Fröhlich Vilmosnál Kolozsvárt.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel (Bel-farkasutca 74 sz.)